

STADSCURATORIUM AMSTERDAM
Aanvraag / Advies
2022

Titel: Under Heaven 02 / SCA 21.015

Aanvrager: kunstenaar Leonard van Munster

Datum adviesaanvraag:

Datum advies (in te vullen door SCA): 4 mei 2021

Advies over: instandhouding van kunstwerk en over de verantwoordelijkheden voor onderhoud.

Locatie: Wiltzanghlaan hoek Jephtastraat, viaduct onder A10

STADS
CURA
TORI
UM
X
X
X

Samenvatting projectomschrijving:

Voor de kunstenaar Leonard van Munster is de openbare ruimte zijn werkveld; al meer dan twintig jaar lang zoekt hij naar mogelijkheden en plekken in Amsterdam om werk te maken. Van Munster gaat daarbij lange procedures en gesprekken met belanghebbende partijen nooit uit de weg. Overheidsdiensten, ambtenaren, bestuurders en raadsleden hebben vaak intensief contact met hem. Op geheel eigen wijze creëert Van Munster landschappen in de stad. De aan realisatie voorafgaande acties en acties die voortkomen uit de realisatie behoren tot zijn artistieke praktijk. Under Heaven 02 maakt deel uit van een serie tijdelijke werken: UH01 op het gebouw van PostCS bij het Centraal Station en UH03 in West.

In 2008 sprak stadsdeel West af dat het werk 5 jaar zou blijven staan en het stadsdeel zou onderzoeken of onderhoud voor die periode meegenomen kon worden in het reguliere onderhoudsprogramma. Van regulier onderhoud in opdracht van het stadsdeel is echter nooit sprake geweest, dit heeft de kunstenaar op zich genomen.

Under Heaven 02 staat sinds 2009 als een fata morgana onder een viaduct, specifiek deze locatie omdat die plek met een hekwerk is afgezet. Die omheining en het gevoel van tijdelijkheid maakten het mogelijk om 'vrij' te werken en materialen te kiezen die niet persé hufferproof zijn. Rijkswaterstaat gaf een tijdelijke vergunning voor het realiseren van het kunstwerk.

In de loop van de tijd groeide de publieke waardering voor het werk en het kreeg veel aandacht in de pers. Voorbijgangers zijn blij dat de naargeestige onderdoorgang getransformeerd is en Under Heaven 02 is onlangs verkozen in de canon van 100 kunstwerken in de openbare ruimte. Toch gaat het met het kunstwerk en de locatie niet goed. Er is sprake van verloedering omdat de kunstenaar het niet meer kan onderhouden. De plek is graffitigevoelig en het werk wordt deels beschadigd door vandalisme.

Ook Under Heaven 03 is door vandalisme beschadigd, in 2017. De kunstenaar voerde gesprekken met stadsdeel West om het als schenking over te dragen aan de stad. Ondanks dat daar serieus op werd ingegaan, lukt het niet om tot een akkoord te komen door vooral de financiële consequenties. Gemeenteraadsleden die hij benaderd spreken in 2018 hun waardering uit voor de kunstwerken, toch wijzen ze de kunstenaar op de tijdelijkheid van de werken die, volgens hun, juist de kracht zijn van de werken en inherent zijn aan de werkwijze van de kunstenaar zelf.

Beoordeling

Tijdelijkheid is de signatuur van Leonard van Munster, hij laveert met zijn werk en werkwijze tussen kunst en streetart in. Niet afwachtend op een vraag of een opdracht, maar zelf betekenis creëren. Met grote gebaren en opvallende werken verrijkt hij de stad met humorvolle ruimtelijke installaties, met veelal een positieve uitstraling voor de buurt. In een periode van ruim 20 jaar, realiseerde hij ruim tien kunstwerken in de stad, waarvan er een aantal in opdracht werden uitgevoerd en waarvan de meeste ook al weer zijn verdwenen, waaronder het spraakmakende Cruiseschip Fortuna op de Zuid-as, en Ik Hou Van Jou, op het gebouw van het GAK in het kader van de manifestatie Liefde in de Stad, All that Glitters tevens in Nieuw West en Nailhouse aan de Brouwersgracht bij galerie van Zijl-Langhout.

Under Heaven 02 is een kunstwerk dat enorm wordt gewaardeerd en heel goed werkt op die plek. Dit is voor het SCA aanleiding om een bredere discussie over tijdelijkheid te voeren. Hoe lang is tijdelijk? En wat biedt tijdelijkheid voor mogelijkheden tussen vluchtig en permanent in? En zijn niet alle kunstwerken in de openbare ruimte tijdelijk, bij een op levering met een duur van maximaal 10 of 15 jaar.

Zijn geheel autonome werkwijze zorgt vooral ook voor een positieve bijdrage aan de stad. Ondanks alle frictie die hij op zijn pad tegenkomt. Nailhouse doopte hij naar eigen zeggen tot symbool van verzet ten aanzien van de macht van projectontwikkelaars en overheden. Dat hij desondanks weet te laveren tussen droom en daad is een genuanceerde beoordeling van zijn werk meer dan waard.

Het stadscuratorium adviseert daarom om Under Heaven 02 als pilot te beschouwen, waarmee we onderzoeken of er meerdere smaken tussen tijdelijk en permanent werkbaar zijn. Ook pleit het SCA ervoor om zijn werk als ensemble te beoordelen: ze in het licht te zien van een doorlopende guerilla-achtige praktijk enerzijds maar ze ook op hun merites te beoordelen: hoe belangrijk is dit werk, hoe graag willen we het nog langer behouden, in relatie tot andere kunstwerken van Van Munster. Het stadscuratorium wil hiermee geen precedent scheppen voor het bestendigen van tijdelijke kunstwerken -aan werken die tijdelijk bedoeld zijn, zijn geheel andere eisen verbonden dan aan permanent werk. Het stadscuratorium wil wel een onderbouwde uitzondering maken om variaties van tijdelijkheid te onderzoeken.

Centrale vraag is: kan het kunstwerk dezelfde efemere kwaliteit en karakter van tijdelijkheid behouden en toch langer voortduren? En wat is de rol van de kunstenaar daarbij? Welke materialen zijn daar voor het meest geschikt? Is er een type kunstwerk in de openbare ruimte mogelijk waarbij duur, onderhoud en eigenaarschap meer fluide zijn? Een kunstwerk hoeft niet voor de eeuwigheid te bestaan, om toch onderdeel van de collectie uit te maken. Om het kunstwerk te adopteren als onderdeel van de collectie, inclusief de tijdelijkheid ervan, moeten om te beginnen kosten en werkzaamheden in kaart worden gebracht: wat is de status van het kunstwerk in relatie tot onderhoud, m.a.w. wat moet er gebeuren om het kunstwerk te herstellen, wat zijn de daaraan verbonden kosten? En wie gaat dit uitvoeren?

Gezien de positieve werking van het kunstwerk op die plek en de waardering door het publiek, hecht het stadscuratorium grote waarde aan het in stand houden van Under Heaven 02. Ook waardeert het stadscuratorium de niet aflatende energie waarmee Leonard van Munster zich inzet voor kunst in het publieke domein. Het stadscuratorium adviseert daarom om de kosten voor achterstallig onderhoud helder te krijgen en afspraken te maken over waar de verantwoordelijkheid voor overdacht van de kunstenaar ophoudt en die van de gemeente begint. Het SCA adviseert om:

- Under Heaven 02 als onderdeel van de collectie te beschouwen
- De duur van het kunstwerk per periode van 5 jaar te bepalen
- Kosten en uitvoering voor herstel in kaart te brengen
- Afspraken te maken met de kunstenaar over oplevering en overdracht
- Afspraken te maken over vormen van betrokkenheid van de kunstenaar.

ADVIES

In te vullen door SCA

Resumé/conclusie

Under Heaven 02 herstellen zonder het efemere karakter ervan te verliezen. Herstel en verlenging van Under Heaven 02 is een pilot om variaties van tijdelijkheid, eigendom en beheer te onderzoeken. Graag gaat het stadscuratorium het gesprek met Leonard van Munster verder aan over tijdelijkheid, de nuances en de mogelijkheden daarbinnen. Leonard van Munster vertaalt frictie in poëzie. Het is juist deze combinatie van frictie en tijdelijke schoonheid die de stad en de beleving van de openbare ruimte verrijken.

Disclaimer SCA

Hoewel aan alle beschikbaar gestelde informatie en SCA advisering de grootst mogelijke aandacht en zorg is besteed, kunnen er geen rechten aan dit advies worden ontleend.